

Chambre des représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1998 - 1999 (*)

26 AVRIL 1999

PROPOSITION DE LOI

instituant un label en vue
de promouvoir un commerce
mondial équitable

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DES RELATIONS EXTÉRIEURES (1)

PAR
M. Patrick MORIAU

(1) Composition de la commission :
Président : M. Duquesne (A)

A. — **Titulaires**

C.V.P. MM. Cauwenberghs,
Eyskens, Ghesquière,
Mme Verhoeven.
P.S. MM.Dallons, Harmegnies,
Moriau.
V.L.D. MM. De Croo, Eeman,
Versnick.
S.P. MM. Mahassine,
Van der Maelen.
P.R.L. MM. de Donnéa, Duquesne.
F.D.F.
P.S.C. M. Gehlen.
VI.Blok M. Lowie.
Agalev/M. Van Dienderen.
Ecolo

B. — **Suppléants**

M.De Crem, Mme Hermans,
MM. Moors, Van Erps, N.
MM. Borin, Henry, Larcier,
Meureau.
MM. Chevalier, Daems, Lahaye,
Valkeniers.
MmeDejonghe, MM. Schellens,
Schoeters.
MM. Michel, Reynders, Simonet.
MM. Beaufays, Mairesse.
MM. Sevenhans, Van den Eynde.
Mmes Nys, Schüttringer.

C. — **Membre sans voix délibérative :**

V.U. M. Borginon

Voir:

- 1802 - 98 / 99 :

– N° 1 : Proposition de loi de Mme Croes et consorts.
– N° 2 à 4 : Amendements.

Voir aussi :

– N° 6 : Texte adopté par la commission.

(*) Cinquième session de la 49ème législature

Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1998 - 1999 (*)

26 APRIL 1999

WETSVOORSTEL

tot instelling van een keurmerk ter
bevordering van een eerlijke
wereldhandel

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR
DE BUITENLANDSE BETREKKINGEN (1)

UITGEBRACHT DOOR
DE HEER **Patrick MORIAU**

(1) Samenstelling van de commissie :
Voorzitter : de heer Duquesne (A)

A. — **Vaste leden**

C.V.P. HH. Cauwenberghs,
Eyskens, Ghesquière,
Mevr. Verhoeven.
P.S. HH. Dallons, Harmegnies,
Moriau.
V.L.D. H. De Croo, Eeman,
Versnick.
S.P. HH. Mahassine,
Van der Maelen.
P.R.L. HH. de Donnéa, Duquesne.
F.D.F.
P.S.C. H. Gehlen.
VI.Blok H. Lowie.
Agalev/H. Van Dienderen.
Ecolo

B. — **Plaatsvervangers**

H.De Crem, Mevr. Hermans,
HH. Moors, Van Erps, N.
HH. Borin, Henry, Larcier,
Meureau.
HH. Chevalier, Daems, Lahaye,
Valkeniers.
HH. Michel, Reynders, Simonet.
HH. Beaufays, Mairesse.
HH. Sevenhans, Van den Eynde.
Mevr. Nys, Mevr. Schüttringer.

C. — **Niet-stemgerechtigd lid**

V.U. H. Borginon

Zie:

- 1802 - 98 / 99 :

– Nr. 1 : Wetsvoorstel van mevrouw Croes c.s.
– Nrs. 2 tot 4 : Amendementen.

Zie ook :

– Nr. 6 : Tekst aangenomen door de commissie.

(*) Vijfde zitting van de 49ste zittingsperiode

MESDAMES, MESSIEURS,

La présente proposition de loi a été examinée par votre commission lors de ses réunions des 20 janvier et 20 avril 1999.

Entre ces deux réunions, le texte proposé a été substantiellement amendé. Lors de la réunion du 20 avril, ce sont les amendements n°s 1 et 2 de M. Van der Maele et consorts, remplaçant tant l'intitulé que les articles 2 à 21, qui ont servi de base à la discussion.

D'autre part, le texte de la pétition n° 8/98-99, envoyée à la Chambre par le NCOS et soumis à la commission par la commission des Pétitions, a été mis à la disposition des membres, car s'inscrivant dans le cadre du même débat.

I. — EXPOSÉ INTRODUCTIF DE L'AUTEUR PRINCIPAL

Pour l'exposé de *Mme Croes*, il convient de se reporter aux développements de la proposition (Doc. n° 1802/1, p. 1 sq.).

II. — POINT DE VUE DU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DE L'ECONOMIE ET DES TÉLÉCOMMUNICATIONS, CHARGÉ DU COMMERCE EXTÉRIEUR

La présente proposition de loi apporte une contribution essentielle à la promotion des droits sociaux fondamentaux dans les relations commerciales internationales.

Depuis les négociations de l'Uruguay Round, la Belgique a joué un rôle de pionnier en faveur de l'introduction d'une clause sociale dans les relations commerciales internationales.

Au début du mois de novembre dernier, le ministre a chargé le ministère du Commerce extérieur d'examiner la possibilité d'insérer des préoccupations sociales et environnementales dans le texte de l'accord type UEBL. Un «groupe de travail relatif aux accords bilatéraux sur les investissements» a été créé. Il étudie actuellement la question.

En sa qualité de titulaire du département de l'Économie, le ministre a demandé à son administration d'analyser le rôle des marchés publics en tant que catalyseur de comportements citoyens, responsables et socialement engagés.

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit wetsvoorstel besproken tijdens haar vergaderingen van 20 januari en 20 april 1999.

In de periode tussen die twee vergaderingen werd de voorgestelde tekst op substantiële punten geamendeerd. Bij de besprekking op de vergadering van 20 april werd uitgegaan van de amendementen nrs. 1 en 2 van de heer Van der Maele c.s., tot wijziging van zowel het opschrift als de artikelen 2 tot 21.

Voorts werden de leden in het bezit gesteld van de tekst van verzoekschrift nr. 8/98-99, dat door het NCOS aan de Kamer werd gericht en aan de Commissie voor de Verzoekschriften ter besprekking werd voorgelegd. Dat verzoekschrift past immers in hetzelfde debat.

I. — INLEIDING VAN DE HOOFDINDIENER

Voor de uiteenzetting van *mevrouw Croes*, leze men de toelichting bij het wetsvoorstel (Stuk nr. 1802/1, blz. 1 e.v.).

II. — STANDPUNT VAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMIE EN TELECOMMUNICATIE, BELAST MET BUITENLANDSE HANDEL

Het ter besprekking voorliggende wetsvoorstel levert een essentiële bijdrage tot de bevordering van de fundamentele sociale rechten in de internationale handelsbetrekkingen.

Sedert de onderhandelingen tijdens de Uruguay Round heeft België een pioniersrol vervuld voor de invoering van een sociale clausule bij de internationale handelsbetrekkingen.

Begin november laatstleden heeft de minister het ministerie van Buitenlandse Handel opgedragen de mogelijkheid te onderzoeken om de zorg voor sociale vraagstukken en milieuspecten op te nemen in de tekst van het modelakkoord inzake de BLEU. Er werd een werkgroep «bilaterale akkoorden voor investeringen» opgericht die deze vraag momenteel onderzoekt.

In zijn hoedanigheid van minister van Economie heeft hij zijn departement gevraagd na te gaan in hoeverre de markt voor openbare aanbestedingen als stuwend kracht fungeert voor een op verantwoordelijkheidszin en sociaal engagement gestoeld burgergedrag.

L'étude en cours s'inspire des exemples étrangers ou des réalisations de certaines entités fédérées. Elle porte sur la possibilité d'introduire dans la législation sur les marchés publics une clause visant à encourager le respect des droits sociaux fondamentaux dans le processus de fabrication des fournitures faisant l'objet d'un marché public.

La proposition de loi en discussion va dans le même sens. Elle tente de rendre visible pour les consommateurs le caractère socialement responsable du processus de fabrication des produits mis sur le marché. Elle permet aux autorités publiques de s'engager résolument dans une voie déjà initiée par des initiatives privées.

On peut la juger utopique, mais Jawaharlal Nehru ne disait-il pas «l'idéalisme est le réalisme de demain» ?

Néanmoins, quelques commentaires critiques peuvent y être apportés.

1. Niveau européen, voire international

L'idée d'attribuer des labels serait plus efficace si l'initiative était coordonnée au niveau européen, voire international. A l'occasion de l'examen de différents rapports (notamment ceux portés par les eurodéputés Richard Howitt¹ et André Sainjon²), le Parlement européen a abondé dans ce sens.

C'est pourquoi, s'inspirant de ce qui se passe en matière environnementale (règlement EMAS, directive sur l'éco-label européen), lors du prochain Conseil des ministres «Consommateurs» de l'Union européenne le ministre prendra la parole au nom de la Belgique afin d'inviter la Commission, et en particulier la DG V, à proposer une réglementation communautaire allant dans ce sens.

En particulier, il demandera aux représentants de la Commission de proposer les instruments propres à aider les consommateurs européens à choisir des produits fabriqués dans des conditions de travail respectueuses des droits sociaux fondamentaux.

De momenteel uitgevoerde studie gaat uit van buitenlandse voorbeelden of op de verwezenlijkingen van bepaalde deelgebieden. Het is de bedoeling de mogelijkheid te onderzoeken om in de wetgeving op openbare aanbestedingen een clausule in te lassen die garant zou moeten staan voor de eerbiediging van de fundamentele sociale rechten in het productieproces van goederen waarvoor een openbare aanbesteding werd uitgeschreven.

Het ter bespreking voorliggende wetsvoorstel gaat dezelfde richting uit. Het tracht de sociaal verantwoorde eigenschappen van het productieproces van de op de markt gebrachte goederen voor de verbruiker tastbaar te maken. Het stelt de overheid in staat zich resoluut op een weg te begeven die eerder reeds door privé-initiatieven werd geopend.

Een en ander kan utopisch overkomen, maar heeft Jawaharlal Nehru ooit niet gezegd dat idealisme het realisme van morgen is?

Niettemin is het wetsvoorstel op een aantal punten voor kritiek vatbaar.

1. Het Europese en - in voorkomend geval - internationale niveau laten meespelen

De idee om keurmerken toe te kennen zou efficiënter zijn indien zulks op Europees of zelfs internationaal vlak zou worden gecombineerd. Het Europees Parlement heeft dat denkpatroon ruimschoots aangehouden bij de besprekking van de verschillende verslagen (met name die van de Europese parlementsleden Richard Howitt¹ en André Sainjon²).

In het licht van wat op het vlak van het milieu plaatsgrijpt (EMAS-reglementering, richtlijn inzake de Europese milieukeur), zal de minister de Commissie -en meer bepaald de DG V- tijdens de volgende Ministerraad van de Europese Unie over het thema «Verbruikers» vragen om een communautaire regelgeving in deze zin voor te stellen.

Meer in het bijzonder zal hij de vertegenwoordigers van de Commissie suggereren om aangepaste werkmiddelen voor te stellen die de Europese verbruikers zullen helpen bij de keuze van goederen die geproduceerd werden in werkomstandigheden die de fundamentele sociale rechten eerbiedigen.

1 Rapport sur des normes communautaires applicables aux entreprises européennes dans les pays en développement : vers un code de conduite. (Commission du développement et de la coopération du PE. 17.12.98, A4-0508/98).

2 Rapport sur la communication de la Commission au Conseil «Lien entre le système commercial et les normes de travail internationalement reconnues». (Commission des relations économiques extérieures du PE. 11.11.98, A4-0423/98).

1 Verslag over EU-normen voor in ontwikkelingslanden werkende Europese bedrijven: naar een Europese gedragscode (commissie Ontwikkelingssamenwerking van het Europees Parlement, 17 december 1998, A4-0508/98).

2 Verslag over de mededeling van de Commissie aan de Raad, «Verband tussen het handelsstelsel en de internationaal erkende arbeidsnormen», commissie Externe economische betrekkingen van het Europees Parlement, 11 november 1998, A4-0423/98).

A l'instar de l'éco-label qui permet d'identifier les produits respectueux de l'environnement, un label devrait permettre d'identifier les produits fabriqués en conformité avec les sept conventions de base de l'OIT.

La norme EMAS permet de certifier les entreprises qui produisent en respectant l'environnement. Parallèlement, une norme devrait permettre de certifier qu'une entreprise et ses fournisseurs respectent, dans le processus de fabrication, les droits sociaux fondamentaux.

Il faut ajouter que toute législation nationale mettant en place des labels doit être notifiée à la Commission européenne sur la base de la directive 83/189, afin d'éviter toute entrave à la libre circulation des produits.

2. Faire la distinction entre commerce «équitable» et commerce «éthique»

La proposition de loi ne fait pas assez la distinction entre commerce «équitable» et commerce «éthique» ou socialement responsable.

D'après l'ONG Max Havelaar, le commerce équitable (*«fair trade»*) part du principe que l'essentiel du commerce international exclut les plus pauvres et les plus démunis des pays en développement. Le commerce équitable tente d'y remédier en développant les capacités des plus défavorisés à accéder au marché international. Il repose sur quatre principes :

- l'achat direct à des petits producteurs organisés collectivement, en réduisant le nombre d'intermédiaires;

- un prix supérieur à celui du marché;

- une forme de préfinancement évitant aux producteurs d'être étouffés par des dettes;

- le caractère durable du mode de production.

Le commerce éthique ou socialement responsable vise quant lui à se préoccuper des conditions de travail imposées aux travailleurs et à faire respecter les sept conventions de base de l'OIT :

- interdiction du travail forcé sous toutes ses formes (conventions 29 et 105);

- liberté syndicale (convention 87);

- droit d'organisation et de négociation collective (convention 98);

In navolging van de milieukeur die de identificatie mogelijk maakt van milieuvriendelijke goederen, zou er een keurmerk moeten komen voor producten die aan de zeven basisconventies van de IAO voldoen.

Met de EMAS-norm kunnen ondernemingen worden geïdentificeerd waarvan het productieproces het milieu eerbiedigt. Gelijklopend daarmee zou het via een norm mogelijk moeten worden een certificaat toe te kennen aan ondernemingen en hun leveranciers die in hun productieproces de fundamentele sociale rechten in acht nemen.

Daaraan dient te worden toegevoegd dat elke keurmerk, overeenkomstig Richtlijn 83/189, aan de Europese Commissie moet worden betekend, teneinde het vrije handelsverkeer niet te belemmeren.

2. Een onderscheid maken tussen «billijk» en «ethisch» handelsverkeer

Het wetsvoorstel maakt niet voldoende het onderscheid tussen «billijke» handel en «ethische» of sociaal verantwoorde handel.

Volgens de NGO Max Havelaar gaat de «billijke» handel (*fair trade*) uit van het beginsel dat de internationale handel in essentie de armen en de minder gegoeden uit de ontwikkelingslanden uitsluit. Billijke handel zou terzake een oplossing moeten bieden, door de minst bevoordeelden meer mogelijkheden te verschaffen om toe te treden tot de internationale markt. Een en ander berust op vier principes:

- rechtstreekse aankoop bij kleine, collectief georganiseerde producenten en verminderen van het aantal tussenpersonen;

- een hogere prijs dan de marktprijs;

- een vorm van voorfinanciering om de producenten van een verstikkende schuldenlast te sparen;

- de duurzaamheid van de productiemethode.

Onder ethisch handelsverkeer wordt dan weer verstaan dat aandacht uitgaat naar de arbeidsvoorwaarden die aan de werknemers worden opgelegd en dat werk wordt gemaakt van de naleving van de zeven basisconventies van de IAO:

- verbod op dwangarbeid in ongeacht welke vorm (conventies 29 en 105);

- vakbondsvrijheid (conventie 87);

- recht op organisatie en collectieve onderhandeling (conventie 98);

- non-discrimination ethnique, politique, de sexe, de religion... (conventions 100 et 111);

- interdiction du travail des enfants (convention 138).

En fonction des définitions retenues, le contrôle peut être plus ou moins effectif. C'est pourquoi les auteurs de la proposition auraient intérêt à limiter le champ d'application à la promotion du commerce «éthique» ou socialement responsable.

Ce choix est également motivé par la volonté d'éviter les doubles emplois avec une autre initiative du gouvernement. En effet, en décembre dernier, le Conseil des ministres a adopté la structure et les modalités d'organisation de la Maison internationale, qui comprend un volet «Fair Trade Centre».

3. S'assurer de l'effectivité du mécanisme de contrôle

Le label imaginé par la proposition de loi n'aura aucune crédibilité s'il ne repose pas sur un contrôle effectif. Il serait intéressant à cet égard de s'inspirer de ce que certaines initiatives privées ont mis en place.

Ainsi, le *Council of Economic Priorities Accreditation Agency* aux États-Unis accrédite des organismes de certification partout dans le monde. Ces derniers sont ensuite autorisés à décerner la norme SA 8000 (*Social Accountability 8000*). SA 8000 garantit que l'entreprise et ses fournisseurs qui ont subi l'audit respectent les droits sociaux fondamentaux.

Pour chaque audit, on précise quels ont été les fournisseurs qui ont subi un contrôle en matière des droits sociaux fondamentaux. La norme SA 8000 ne garantit donc pas à 100% que, dans tout le processus de fabrication, les normes de base de l'OIT ont été respectées. Elle précise jusqu'à quel niveau en amont un tel contrôle a été effectué.

C'est ce même type de contrôle que l'Institut devrait effectuer et il lui faudrait donc préciser jusqu'à quel niveau de sous-traitance l'analyse a été réalisée.

4. Distinguer certification des entreprises et labellisation des produits

Pratiquer ce genre de contrôle signifie contrôler les entreprises et non chaque composante d'un produit.

- geen discriminatie wegens etnie, politieke overtuiging, geslacht, religie enzovoort (conventies 100 en 111);

- verbod op kinderarbeid (convenie 138).

Afhankelijk van de in aanmerking genomen definities kan de controle min of meer werkzaam zijn. Om die reden zouden de ontwerpers van het voorstel er beter aan doen het toepassingsgebied ervan te beperken tot de bevordering van «ethisch» of sociaal verantwoord handelsverkeer.

Die keuze wordt eveneens ingegeven door het streven om overlappenden met andere regeringsinitiatieven te voorkomen. De Ministerraad heeft immers in december zijn goedkeuring gehecht aan de structuur van en de nadere organisatievoorwaarden voor het Internationale Huis, met inbegrip van het onderdeel «Fair Trade Centre».

3. Zich vergewissen van de efficiëntie van het controlemechanisme

Het bij het wetsvoorstel ingestelde keurmerk zal voldoende geloofwaardig zijn, indien het niet gestoeld is op een daadwerkelijke controle. Het ware interessant zich te inspireren op wat met reeds door bepaalde privé-initiatieven op gang werd gebracht.

Zo heeft de *Council of Economic Priorities Accreditation Agency* in de Verenigde Staten overal ter wereld certificatieorganen geaccrediteerd. Die organen krijgen nadien de toestemming om de SA 8000-norm (*Social Accountability 8000*) toe te kennen. Die norm garandeert dat de doorgelichte ondernemingen en hun leveranciers de fundamentele sociale rechten eerbiedigen.

Bij elke doorlichting wordt vermeld welke leveranciers een controle inzake de naleving van de eerbiediging van de fundamentele sociale rechten hebben ondergaan. De SA 8000-norm biedt dus geen volstrekt sluitende garanties dat de basisnormen van de IAO in het totale productieproces in acht werden genomen. De norm geeft aan tot op welk voorafgaand niveau een dergelijke controle werd uitgevoerd.

Het Instituut zou hetzelfde type van controle moeten uitvoeren en moeten vermelden tot op welk niveau de onderaanname werd doorgelicht.

4. Een onderscheid maken tussen de certificatie van de ondernemingen en het toekennen van een keurmerk aan een product

Dergelijke controles uitoefenen veronderstelt een controle van de onderneming en niet van elke component van een product.

Labelliser des produits signifierait que toutes les entreprises qui ont contribué à les produire et à les commercialiser respectent les droits sociaux fondamentaux.

Par contre, attribuer une norme éthique aux entreprises permettrait de préciser quelles entreprises et quels fournisseurs respectent un socle social minimal.

Il est dès lors suggéré aux auteurs d'utiliser le vocable «norme éthique» ou «socialement responsable», plutôt que «label» qui se rapporte aux produits.

Cela n'empêcherait pas le fait que les entreprises pour lesquelles le respect de la norme aurait été vérifié pourraient le mentionner, y compris sur leurs produits.

5. Prévoir un budget suffisant

Un contrôle effectif au niveau des entreprises et de leurs fournisseurs requiert des moyens importants. Une subvention publique accordée à l'institut proposé permettrait de réduire les frais d'audit pour les entreprises soucieuses de produire de façon éthique.

Le ministre ne peut dès lors marquer son accord sur cette proposition sans une augmentation parallèle du budget du ministère des Affaires économiques permettant de couvrir le subside à l'institut³.

6. La normalisation et l'accréditation

S'il est impossible de se mettre d'accord sur des moyens budgétaires supplémentaires, la normalisation et l'accréditation offrent une alternative plus facilement opérationnelle, mais hélas plus onéreuse pour les entreprises.

Par rapport à un institut subventionné en grande partie par les pouvoirs publics, cela signifie une dépense budgétaire nettement inférieure.

On pourrait imaginer, dans le cadre de la loi sur l'accréditation⁴, la mise en place d'une norme éthique. Sur la base de cette norme, Belcert accréditerait des organismes de certification qui seraient habilités à certifier le respect d'un socle social par l'entreprise auditionnée et ses fournisseurs.

³ Un tel subside devrait être payé sur base de la procédure habituelle, soit chaque année via un AR (art. 55 à 58 des lois coordonnées de la comptabilité publique).

⁴ Loi du 20 juillet 1990.

Wanneer aan een producten een keurmerk wordt toegekend, betekent zulks dat alle ondernemingen die tot de productie en de commercialisering hebben bijgedragen, eerbied opbrengen voor de fundamentele sociale rechten.

Daartegenover staat dat het toekennen van een ethische norm aan de ondernemingen het mogelijk zou maken de ondernemingen en de leveranciers aan te duiden die een minimum aan sociale beginselen in acht nemen.

Daarom wordt aan de indieners de suggestie ge- daan gebruik te maken van de benaming «ethische norm» of «sociaal verantwoord», veeleer dan van het woord «label», dat betrekking heeft op de producten.

Een en ander neemt niet weg dat de ondernemingen waarvan werd nagegaan of zij de norm naleven, dat kunnen vermelden - zelfs op hun producten.

5. Een voldoende groot budget uittrekken

Om de ondernemingen en hun leveranciers doeltreffend te kunnen controleren, moeten omvangrijke middelen beschikbaar zijn. Via de toekenning van een subsidie aan het voorgestelde Instituut zouden de kosten voor de doorlichting van de ondernemingen die ethisch willen produceren, kunnen worden gedrukt.

Derhalve kan de minister het niet met dit voorstel eens zijn, zonder dat de begroting van het ministerie van Economische Zaken gelijklopend daarmee zou worden opgetrokken, teneinde die de subsidie voor het Instituut te dekken ³.

6. De normalisatie en de accreditatie

Indien geen akkoord kan worden bereikt over de bijkomende budgettaire middelen, bieden de normalisatie en de accreditatie een alternatief dat operationeel eenvoudiger ligt maar dat helaas duurder uitvalt voor de ondernemingen.

Ten overstaan van een Instituut dat grotendeels door de overheid wordt gesubsidieerd, betekent zulks een aanmerkelijk geringere budgettaire uitgave.

Men zou er in het raam van de accreditatiewet ⁴ aan kunnen denken een ethische norm in te voeren. Op grond van die norm zou Belcert certificatieorganen accrediteren die bevoegd zouden zijn om de naleving van de sociale basisregels door de doorgelichte onderneming en haar leveranciers te certifiëren.

³ Zulke subsidie zou volgens de gebruikelijke procedure moeten worden uitbetaald, dat wil zeggen via een koninklijk besluit (art. 55 tot 58 van de gecoördineerde wetten op de Rijkscomptabiliteit).

⁴ Wet van 20 juli 1990.

*
* *

En conclusion, la proposition de loi aborde un domaine pour lequel il y a une réelle demande. Toutefois, sur le plan du champ d'application, du contrôle et de l'impact budgétaire, le texte devrait être largement adapté et précisé pour pouvoir être effectif.

Le ministre signale par ailleurs qu'il a demandé à son département de réexaminer la loi sur les pratiques de commerce, l'information et la protection des consommateurs. Pour éviter d'abuser les consommateurs avec des arguments publicitaires éthiques qui ne seraient que de la poudre aux yeux, il envisage d'étendre les tâches de la Commission sur la publicité écologique, afin que cette dernière se penche également sur la publicité éthique ou socialement responsable.

III. — DISCUSSION GÉNÉRALE

1. Réunion du 20 janvier 1999

M. Duquesne déclare que le caractère fondé des intentions des auteurs de la proposition est incontestable : le commerce équitable doit être encouragé, ce qui implique que les produits vendus le soient à un prix équitable et qu'ils aient été fabriqué dans des conditions de travail respectueuses des droits sociaux fondamentaux.

De toute manière, les abus sur ce plan constatés dans certaines parties du monde faussent la concurrence par rapport à nos propres producteurs.

Il ne peut toutefois être question de se donner bonne conscience à bon marché. Si le législateur prend une initiative, il convient que celle-ci traduise efficacement ses intentions et poursuive des objectifs précis. Sur ce plan, les remarques du ministre, qui opte pour une norme de production socialement responsable plutôt que pour un label se rapportant aux produits, constituent certainement une voie préférable à celle prônée par les auteurs de la proposition.

L'établissement d'une norme socialement responsable ne sera toutefois pas suffisante en soi. Il convient en effet de faire également un effort d'information à destination du citoyen, pour qu'il adapte sa pratique en tant que consommateur.

Il ne faut en outre pas perdre de vue que tout effort qui serait limité au seul marché belge n'aurait guère de signification. Il convient dès lors de mettre en place un dispositif européen.

*
* *

Tot slot behandelt dit wetsvoorstel een domein waarvoor een reële vraag bestaat. Niettemin zou de tekst, teneinde daadwerkelijk effect te sorteren, grondig moeten worden aangepast en verduidelijkt, met name op het vlak van het toepassingsgebied, de controle en de budgettaire impact.

Tot slot meldt de minister dat hij zijn departement heeft gevraagd om de wet op de handelspraktijken, de informatie en de bescherming van de verbruiker, opnieuw onder de loep te nemen. Om te verhinderen dat de consumenten zouden worden misleid door reclame die zich bedient van ethische argumenten die slechts zand in de ogen strooien, overweegt hij de taken van de Commissie voor de ecologische reclame uit te breiden, zodat zij zich ook met ethische of sociaal verantwoorde reclame zou kunnen bezighouden.

III. — ALGEMENE BESPREKING

1. Vergadering van 20 januari 1999

De heer Duquesne twijfelt er niet aan dat de bedoeelingen van de indieners van het voorstel gegrond zijn : de eerlijke handel dient aangemoedigd te worden en dus moeten de producten tegen een eerlijke prijs worden verkocht en vervaardigd onder arbeidsvoorwaarden die respect hebben voor de fundamentele sociale rechten.

Hoe dan ook, de op dat gebied in sommige delen van de wereld vastgestelde misbruiken zijn concurrentievervarend ten nadele van onze eigen producenten.

Aangezien het om een gewetenskwestie gaat, mogen wij er ons echter niet goedkoop van af maken: als de wetgever een initiatief neemt moet, hij zijn bedoeelingen efficiënt vertolken en precieze oogmerken nastreven. Op dat vlak zijn de opmerkingen van de minister, die meer voorstander is van een sociaal verantwoorde productie dan van een keurmerk dat betrekking heeft op de producten, alleszins te verkiezen boven de weg die de indieners van het voorstel willen bewandelen.

De hantering van een sociaal verantwoorde norm zal op zichzelf evenwel niet toereikend zijn want er dient ook serieus werk te worden gemaakt van de voorlichting van de burger die zijn consumptiegedrag moet kunnen aanpassen.

Bovendien mag men niet vergeten dat iedere inspanning die beperkt blijft tot de Belgische markt, vrijwel niets te betekenen zou hebben en er moet dan ook een Europese regeling komen.

Il faudra en outre réfléchir au mécanisme de contrôle.

S'agissant de la structure qui serait chargée de celui-ci, il est permis de se demander si, plutôt que de créer un parastatal, il ne serait pas préférable d'améliorer le fonctionnement d'instruments existants.

Mme Verhoeven juge pertinente les remarques de l'intervenant précédent. Comme celui-ci et comme le ministre, elle estime donc que la proposition - aux objectifs de laquelle elle souscrit totalement - devra être améliorée.

Enfin, elle souligne que le consommateur détient un pouvoir en cette matière.

M. Van der Maelen rappelle qu'à l'origine de la proposition, on trouve le débat sur l'efficacité de la coopération au développement qui s'est récemment engagé. Le constat du manque d'efficacité de la politique de coopération suivie au cours des 50 dernières années, conjugué aux menaces pesant sur le système de protection sociale des pays développés et au risque de voir se développer de nouveaux courants migratoires des pays en développement vers les pays développés doivent inciter à envisager de nouvelles politiques.

En ce qui concerne l'aide apportée aux pays en développement, cet infléchissement de la politique se traduit par la mise en avant du concept de «bonne gouvernance», qui implique qu'à côté des valeurs démocratiques et liées au respect des droits de l'homme, l'accent soit également mis sur la constitution dans ces pays d'un système assurant une meilleure répartition des richesses créées.

Il serait illusoire de croire que la mise en place de nouvelles pistes pour assurer le développement puisse être gratuite. Il est cependant parfaitement envisageable d'utiliser une partie des quelque 30 milliards de francs que la Belgique consacre annuellement à la politique de coopération pour mettre en place en Belgique un système qui soit le point de départ d'une spirale de développement dans les pays partenaires de notre coopération.

Quant aux remarques sur la nécessité d'envisager à cette initiative un contexte européen, elles sont certes pertinentes, mais elles ne doivent pas empêcher la Belgique d'agir à l'échelon national, de façon à jouer de cette manière un rôle moteur à l'échelon européen.

Voorts is een controlemechanisme noodzakelijk.

Inzake de structuur die daarmee zou worden belast, kan men zich afvragen of een verbetering van de werking van bestaande instrumenten niet te verkiezen is boven de oprichting van een specifieke parastatale instelling.

Mevrouw Verhoeven vindt de opmerkingen van de vorige spreker relevant en zoals de minister deelt zij diens mening dat het voorstel, waarvan zij de oogmerken volledig onderschrijft, verbetering behoeft.

Ten slotte benadrukt zij dat de verbruiker op dat gebied zijn invloed kan doen gelden.

De heer Van der Maelen memoreert dat het voorstel zijn oorsprong vindt in de onlangs aangevatte discussie over de doeltreffendheid van de ontwikkelingssamenwerking. De vaststelling van de gebrekige efficiëntie van het ontwikkelingsbeleid zoals dat de voorbije 50 jaar werd gevoerd werd, de bedreigingen die wegen op het sociaal vangnet van de geindustrialiseerde landen en het gevaar dat die zullen hebben af te rekenen met een nieuwe migratiegolf uit de ontwikkelingslanden, moeten een aansporing zijn om die beleidskeuzen om te buigen in een nieuwe richting.

Inzake de hulp aan de ontwikkelingslanden komt die ombuiging tot uiting in de vooropstelling van het nieuw concept «goed bestuur», hetwelk impliceert dat niet alleen de klemtoon moet worden gelegd op de democratische waarden en die in verband met de eerbiediging van de mensenrechten, maar ook op de invoering in die landen van een systeem dat een betere verdeling van de gecreëerde rijkdommen waarborgt.

Men maakt zich illusies als men denkt dat het uitstippelen van nieuwe wegen om de ontwikkeling te waarborgen, kosteloos kan zijn. Men zou echter wel kunnen overwegen om de 30 miljard frank die België jaarlijks aan het ontwikkelingsbeleid besteedt, gedeeltelijk aan te wenden voor de invoering in ons land van een systeem dat het startpunt zou zijn van een ontwikkelingsspiraal in de partnerlanden van onze samenwerking.

De opmerkingen over de noodzaak om te denken aan een Europese context waarin dat initiatief zou kaderen, zijn weliswaar pertinent maar zij mogen België niet verhinderen ook op nationaal echelon op te treden opdat wij een drijvende kracht kunnen zijn op het Europese echelon.

2. Réunion du 20 avril 1999

M. Van der Maelen souligne que les amendements n°s 1 et 2, dont il est le premier signataire, ont été rédigés avec l'aide de l'administration et après consultation du Bureau du Plan, eu égard à la grande technicité de la matière.

Des ONG, qui ont pris contact avec les signataires, ont par ailleurs attiré l'attention sur la nécessité que le texte proposé tienne compte des différentes situations existantes.

M. Viseur, Mme Verhoeven, MM. Gehlen, Moriau et Duquesne déclarent partager les objectifs poursuivis par les auteurs de la proposition et des amendements.

M. Viseur constate que la proposition initiale comportait un certain nombre de difficultés. Pour tenter de dépasser cet obstacle, les auteurs des amendements ont choisi de renvoyer la balle au prochain gouvernement, en accordant au pouvoir exécutif un grand nombre de prérogatives pour la mise en œuvre de la loi en proposition.

L'intervenant se réjouit certes de voir créer un label social, mais aurait souhaité que soit également envisagé un label environnemental.

Enfin, l'intervenant constate que l'article 9 proposé par les auteurs de l'amendement n° 2 institue une commission pour la promotion d'une production socialement responsable, à laquelle est confié le devenir de l'initiative. Il redoute que cette institutionnalisation, qui sera à mille lieues de l'esprit mobilisateur qui devrait pourtant prévaloir en la matière - le concept de commerce équitable étant, à la différence de la notion de protection des consommateurs, un concept actif supposant une mobilisation du citoyen - ne conduise à l'abandon des concepts d'écoconsommation et de socioconsommation.

Mme Verhoeven et M. Moriau saluent au contraire le rôle de promoteur joué en l'espèce par le Parlement.

M. Gehlen juge positif que l'article 15 proposé par les auteurs de l'amendement n° 2 tienne compte de la nécessité d'inscrire l'initiative dans une harmonisation européenne.

M. Duquesne souligne la nécessité de responsabiliser le citoyen et renvoie par ailleurs aux observations déjà formulées dans le cadre de la première discussion (*cfr. supra*).

2. Vergadering van 20 april 1999

De heer Van der Maelen benadrukt dat de amendements nrs. 1 en 2, waarvan hij de eerste ondertekenaar is, vanwege het zeer technisch karakter ervan, werden geredigeerd met de hulp van de administratie en na raadpleging van het Planbureau.

NGO's die contact opnamen met de ondertekenaars, hebben er overigens op gewezen dat de voorgestelde tekst rekening moet houden met de diverse bestaande toestanden.

De heer Viseur, mevrouw Verhoeven, de heren Gehlen, Moriau en Duquesne, verklaren het eens te zijn met de doelstellingen van de indieners van het voorstel en van de amendementen.

De heer Viseur stelt vast dat het oorspronkelijke voorstel een aantal moeilijkheden bevatte. Om te trachten die hinderpaal te ontwijken, willen de indieners van de amendementen die moeilijkheden afschuiven op de volgende regering door aan de uitvoerende macht een groot aantal prerogatieven toe te kennen met betrekking tot de tenuitvoerlegging van de voorgestelde wet.

Hoewel de spreker zich verheugt over de invoering van een sociaal keurmerk had men misschien ook aan een milieukeurmerk moeten denken.

Ten slotte constateert de spreker dat het door de indieners van amendement nr. 2 voorgestelde artikel 9 een commissie ter bevordering van sociaal verantwoorde productie instelt waaraan de toekomst van het initiatief wordt toevertrouwd. Hij vreest dat die institutionalisering, die ver verwijderd zal liggen van de mobiliserende geest die in deze aangelegenheid eigenlijk de overhand zou moeten hebben - in tegenstelling met het begrip «bescherming van de verbruikers» is «eerlijke handel» een actief concept dat een mobilisering van de burger veronderstelt -, ertoe zal leiden dat de concepten «milieuvriendelijk en sociaal nuttig verbruik» volkomen genegeerd worden.

Mevrouw Verhoeven en de heer Moriau spreken daarentegen hun waardering uit voor de baanbrekende rol die het parlement in deze aangelegenheid krijgt toegedekt.

De heer Gehlen vindt het een goede zaak dat het door de indieners van amendement nr. 2 voorgestelde artikel 2 rekening houdt met de noodzaak om het initiatief te doen kaderen in een Europese harmonisering.

De heer Duquesne benadrukt dat men de burger verantwoordelijkheidszin moet bijbrengen en hij verwijst ten andere naar de opmerkingen die reeds in het raam van de eerste besprekking naar voren werden gebracht (*cfr. supra*).

Pour le surplus, il s'interroge sur la compatibilité de certaines des dispositions proposées avec les règles européennes en matière de concurrence : le fait que les dépenses relatives à la gestion du certificat ou du label soient mises à charge du ministère des Affaires économiques (article 13) ne risque-t-il pas d'être interprété par les autorités européennes comme une aide d'État ? Y-a-t-il déjà eu un contact à ce sujet avec la Commission européenne ?

Le représentant du vice-premier ministre et ministre de l'Economie et des Télécommunications, chargé du Commerce extérieur, souligne l'opportunité de l'initiative prise par les auteurs de la proposition. Lors du dernier Conseil des ministres européens «consommateurs», la Belgique a en effet demandé que la Commission européenne prenne une initiative en vue de promouvoir un comportement de consommation socialement responsable. Il convient de souligner que Mme Bonino, commissaire européenne, a fait bon accueil à cette proposition.

Il n'y a par ailleurs pas lieu de craindre que les dispositions de l'article 13 en proposition n'enfreignent les règles européennes en matière de concurrence, dès lors que les dépenses mises à charge du ministère des Affaires économiques ne concernent que la gestion du certificat ou du label et les frais de fonctionnement de la commission et du conseil d'appel; les frais de délivrance du certificat ou du label seront par contre à charge des entreprises elles-mêmes.

Il faut souligner que la voie de la création d'un parastatal, proposée initialement, a désormais été abandonnée, pour ne retenir que la création d'une commission d'avis.

Enfin, il serait préférable que la formulation de «production dans des conditions acceptables d'un point de vue social» soit remplacée, dans le texte français, par celle de «production socialement responsable».

En réponse aux craintes de certains intervenants quant au remplacement de la mobilisation des citoyens par une institutionnalisation de l'initiative, *M. Van der Maele* fait observer que, toutes louables qu'elles soient, les initiatives existantes en matière de commerce équitable n'ont qu'un impact limité. Les pouvoirs publics ont dès lors un rôle à jouer pour induire un comportement responsable chez les consommateurs.

Enfin, l'intervenant estime qu'il n'y pas davantage lieu de craindre que la création d'une commission d'avis ne conduise à une sclérose de l'initiative. Au contraire, la composition de la commission indique clairement que celle-ci doit jouer un rôle de conscience. Combinée à l'obligation imposée au ministre de pré-

Bovendien vraagt hij zich af of sommige van de voorgestelde bepalingen wel stroken met de Europese regelgeving inzake concurrentie. Kan van het feit dat de uitgaven in verband met het beheer van het certificaat of het keurmerk voor rekening van het ministerie van Economische Zaken zullen komen (artikel 13) niet worden gevreesd dat die uitgaven door de Europese instanties als staatshulp zullen worden beschouwd? Vond daaromtrent reeds ruggespraak plaats met de Europese commissie ?

De vertegenwoordiger van de vice-eerste minister en minister van Economie en Telecommunicatie, belast met de Buitenlandse Handel wijst op de gepastheid van het initiatief van de indieners van het voorstel. Op de jongste Raad van Europese ministers «verbruikers» heeft België immers gevraagd dat de Europese commissie een initiatief zou nemen met het oog op de bevordering van sociaal verantwoord consumptiegedrag. Beklemtoond zij dat dit voorstel gunstig onthaald werd door Europees commissaris, mevrouw Bonino.

Er is overigens geen enkele reden om te vrezen dat de bepalingen van artikel 13 van het voorstel de Europese regels op het stuk van mededinging overtreden aangezien de uitgaven voor rekening van het ministerie van Economische Zaken slechts betrekking hebben op het beheer van het certificaat of het keurmerk en op de werking van de commissie en van de raad van beroep; de kosten voor de uitreiking van het certificaat of het keurmerk zullen echter ten laste komen van de ondernemingen zelf.

Voorts zij nog opgemerkt dat werd afgestapt van de aanvankelijk voorgestelde oprichting van een parastatale instelling en dat slechts gekozen werd voor de oprichting van een adviescommissie.

Ten slotte ware het verkieslijk in de Franse tekst de formulering «production dans des conditions acceptable d'un point de vue social» te vervangen door «production socialement responsable».

In antwoord op sommige sprekers die de vrees uitspraken dat de burger minder gevoelig zou worden voor de problematiek zodra het initiatief een institutionele invulling krijgt, merkt *de heer Van der Maele* op dat de bestaande initiatieven op het vlak van eerlijke handel - hoe lovenswaardig ook - maar een beperkt effect sorteren. Voor de overheid is dan ook een rol weggelegd om de consumenten tot een verantwoord gedrag aan te sporen.

Afrondend is de spreker van mening dat evenmin hoeft te worden gevreesd dat het initiatief, na de oprichting van een adviescommissie, een stille dood zal sterven. Integendeel: de samenstelling van de commissie geeft duidelijk aan dat ze een gewetensvolle rol moet spelen. Samen met de aan de minister opge-

senter chaque année un rapport au parlement, cette composition garantit que l'objectif de promouvoir le commerce socialement responsable ne restera pas lettre morte.

IV. — DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES

Article 1er

Cet article n'appelle pas d'observation.

Il est adopté à l'unanimité.

Art. 2

L'amendement n° 2 de M. Van der Maele et consorts définit les concepts utilisés dans la proposition.

M. Van der Maele signale que le texte français du 2e doit être mis en conformité avec le texte néerlandais («... aux critères de conformité pour la production socialement responsable fixés par ...»).

M. Gehlen introduit deux sous-amendements (*amendements n°s 3 et 4*) qui précisent respectivement la notion de «label» et celle d'«entreprise», de manière, d'une part, à éviter que des entreprises ne puissent contourner l'objet de la loi en obtenant un label pour un seul produit sans appliquer pour le reste de leur gamme les critères requis et, d'autre part, à tenir compte du recours par des entreprises belges à la sous-traitance étrangère (voir Doc. n° 1802/3, pp. 1 et 2).

Le représentant du ministre n'a pas d'objection à ce durcissement des définitions.

M. Viseur craint qu'en faisant dépendre l'obtention du label de celle du certificat, on ne marginalise l'objet de la proposition. Comment en effet une entreprise multinationale fabriquant un grand nombre de produits dans de nombreux pays différents pourrait-elle jamais obtenir le certificat, si celui-ci ne doit être délivré que lorsque l'ensemble de la production de l'entreprise en cause répond aux critères de contrôle de la production socialement responsable? Dans ces conditions, aucun produit proposé par les grandes multinationales ne sera jamais labellisé.

M. Gehlen rétorque que le label doit être en tout état de cause mérité. Il est important de ne pas le déprécier.

*
* * *

legde verplichting om jaarlijks verslag aan het parlement uit te brengen, waarborgt dat initiatief dat de bevordering van sociaal verantwoorde handel geen ijdele doelstelling zal blijven.

IV. — ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMINGEN

Artikel 1

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Het wordt eenparig aangenomen.

Art. 2

Amendment nr. 2 van de heer Van der Maele c.s. definieert de in het voorstel gehanteerde begrippen.

De heer Van der Maele wijst erop dat de Franse tekst van het 2e in overeenstemming met de Nederlandse tekst moet worden gebracht («... aux critères de conformité pour la production socialement responsable fixés par ...»).

De heer Gehlen dient twee subamendementen (*amendementen nrs. 3 en 4*) in, die respectievelijk het begrip «keurmerk» en «onderneming» preciseren, om enerzijds te voorkomen dat ondernemingen de bedoeling van de wet omzeilen door een keurmerk te verkrijgen voor één enkel product en de geldende criteria niet toepassen op hun overige productgamma en om anderzijds rekening te houden met het feit dat Belgische ondernemingen buitenlandse onderaannemers inschakelen (Zie Stuk nr. 1802/3, blz. 1 en 2).

De vertegenwoordiger van de minister maakt geen bezwaar tegen die strikter afgelijnde definities.

De heer Viseur vreest dat, wanneer men de toekenning van het keurmerk laat afhangen van het verkrijgen van het certificaat, de doelstelling van het voorstel dan niet gehaald dreigt te worden. Hoe zouden multinationals die een groot aantal producten in diverse landen produceren immers ooit het certificaat kunnen verkrijgen als dat maar toegekend mag worden als de gehele productie van de kwestieuze onderneming aan de criteria van sociaal verantwoorde productie beantwoordt? In die omstandigheden zal geen enkel door grote multinationals vervaardigd product ooit het keurmerk kunnen krijgen.

De heer Gehlen brengt daartegen in dat het keurmerk in elk geval moet worden verdiend. Het is belangrijk de waarde ervan niet uit te hollen.

*
* * *

Le sous-amendement n° 3 de M. Gehlen est adopté par 10 voix et une abstention.

Le sous-amendement n° 4 de M. Gehlen et l'amendement n° 2 de M. Van der Maele en consorts qui remplace l'article sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 3

L'amendement n° 2 de *M. Van der Maele et consorts*, qui remplace l'article 3, vise à fonder les critères de conformité retenus sur les normes internationales unanimement admises et plus particulièrement sur les conventions de base de l'OIT.

M. Van der Maele signale qu'une nouvelle convention de l'OIT est en projet en ce qui concerne le travail des enfants. L'habilitation donnée au Roi doit permettre, dès que cette nouvelle convention sera d'application, d'y adapter les critères de conformité.

L'amendement n° 2, qui remplace l'article, est adopté à l'unanimité.

Art. 4

Cet article, remplacé par l'amendement n° 2 de *M. Van der Maele et consorts*, traite de l'obtention du certificat.

M. Van der Maele déclare que la large habilitation donnée au Roi se justifie par le fait qu'il s'agit pour le législateur d'un nouveau terrain d'intervention. Le cas échéant, il sera demandé au gouvernement d'adapter les arrêtés pris sur la base de cette habilitation.

M. Gehlen introduit un amendement (n° 5), qui sous-amende l'amendement n° 2, afin de davantage mettre l'accent sur la responsabilité des premiers bénéficiaires du certificat quant à l'application effective des critères tout au long de la chaîne de production.

Le représentant du ministre fait observer que ce sous-amendement comporte une incohérence, dès lors qu'il instaure une responsabilité solidaire de l'entreprise et de ses sous-traitants et fournisseurs du premier degré pour l'ensemble de la chaîne de production, tout en permettant que les conditions de délivrance du certificat, déterminées par arrêté délibéré en Conseil des ministres, puissent ne concerner qu'une partie de ces opérateurs (le Roi ayant précisément à déterminer ceux de ceux-ci qui pourront être retenus).

Subamendement nr. 3 van de heer Gehlen wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

Subamendement nr. 4 van de heer Gehlen en amendement nr. 2 van de heer Van der Maele c.s. tot vervanging van het artikel worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 3

Amendement nr. 2 van de heer Van der Maele c.s., tot vervanging van artikel 3, strekt ertoe de in aanmerking genomen toetsingscriteria op de internationaal unaniem aanvaarde normen en inzonderheid op de basisconventies van de IAO te baseren.

De heer Van der Maele wijst erop dat een nieuwe IAO-conventie over kinderarbeid op stapel staat. De aan de Koning verleende machtiging moet het mogelijk maken de toetsingscriteria aan die conventie aan te passen zodra ze van toepassing zal zijn.

Amendement nr. 2, tot vervanging van het artikel, wordt eenparig aangenomen.

Art. 4

Dit door amendement nr. 2 van de heer Van der Maele c.s. vervangen artikel, handelt over het verkrijgen van het certificaat.

De heer Van der Maele stelt dat de ruime aan de Koning verleende machtiging verantwoord wordt doordat het voor de wetgever om een nieuw domein gaat waarin hij kan optreden. Eventueel zal de regering worden gevraagd de op grond van die machtiging genomen besluiten aan te passen.

De heer Gehlen dient amendement nr. 5, als subamendement op amendement nr. 2 in, teneinde sterker de verantwoordelijkheid te onderstrepen die de eerste begunstigden van het certificaat gedurende het hele productieproces hebben voor de daadwerkelijke toepassing van de criteria.

De vertegenwoordiger van de minister merkt op dat dit subamendement een incoherente bevat, aangezien het een hoofdelijke aansprakelijkheid van de onderneming en van de ondераannemers ervan, alsmede van de basisleveranciers voor het hele productieproces invoert, en terzelfder tijd de mogelijkheid biedt de - bij een in Ministerraad overlegd besluit - vastgestelde voorwaarden waarop het certificaat kan worden uitgereikt, maar op een deel van die operatoren te doen slaan (waarbij het de Koning precies toekomt te bepalen welke operatoren juist in aanmerking kunnen worden genomen).

A la suite de cette observation, *M. Gehlen* dépose un nouveau sous-amendement (*amendement n° 14*), qui remplace l'amendement n° 5, en le corrigeant dans le sens indiqué.

Enfin, sur la proposition du *représentant du ministre*, la *commission* corrige la formulation du § 3 dans le texte néerlandais («*die termijn mag drie jaar niet overschrijden*»).

*
* * *

L'amendement n° 14 de *M. Gehlen*, qui remplace l'amendement n° 5 du même auteur et sous-amende l'amendement n° 2, ainsi que l'amendement n° 2 de *M. Van der Maelen et consorts* qui remplace l'article, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 5

Cet article, remplacé par l'*amendement n° 2 de M. Van der Maelen et consorts*, traite de l'instauration d'un label pour les produits fabriqués d'une manière socialement responsable, de manière à permettre le choix du consommateur, dûment informé.

M. Gehlen présente un sous-amendement (*amendement n° 6*), qui vise à établir le lien existant entre le certificat et le label, dans la logique de l'un des amendements du même auteur à l'article 2 (*cfr. supra*).

Sur la proposition du *représentant du ministre*, la *commission* corrige le texte néerlandais du § 2 («... en de plaats waar het pictogram op een product moet worden geplaatst»).

L'amendement n° 6 de *M. Gehlen* qui sous-amende l'amendement n° 2 et l'amendement n° 2 de *M. Van der Maelen et consorts* qui remplace l'article sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 6

M. Van der Maelen, auteur principal de l'*amendement n° 2* qui remplace l'article, souligne que cet article, qui concerne la problématique du contrôle, constitue une disposition clé de la proposition. On a choisi de confier le contrôle de l'application des critères de conformité à des organismes spécialisés, accrédités sur la base de la loi du 20 juillet 1990 concernant l'accréditation des organismes de certification et de

In aansluiting op die opmerking dient *de heer Gehlen* een nieuw subamendement (*amendement nr. 14*) in, tot vervanging van amendement nr. 5, door het in de aangegeven zin te verbeteren.

Ten slotte verbetert *de commissie*, op voorstel van *de vertegenwoordiger van de minister*, de formulering van § 3 van de Nederlandse tekst («*die termijn mag drie jaar niet overschrijden*»).

*
* * *

Amendement nr. 14 van de heer Gehlen, tot vervanging van amendement nr. 5 van dezelfde indiener, dat wordt ingediend als subamendement op amendement nr. 2, alsmede dat amendement nr. 2 van de heer Van der Maelen c.s. tot vervanging van het artikel, worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 5

Dit artikel, dat wordt vervangen door *amendement nr. 2 van de heer Van der Maelen c.s.*, handelt over de invoering van een keurmerk voor de op een sociaal verantwoorde wijze vervaardigde producten, ten einde de behoorlijk voorgelichte verbruiker in staat te stellen een keuze te maken.

De heer Gehlen dient een subamendement in (*amendement nr. 6*), dat er, in de logica van een van de amendementen van dezelfde auteur op artikel 2 (*cf. supra*), toe strekt de bestaande band tussen het certificaat en het keurmerk vast te stellen.

Op voorstel van *de vertegenwoordiger van de minister* brengt *de commissie* in de Nederlandse tekst van § 2 een verbetering aan («... en de plaats waar het pictogram op een product moet worden geplaatst»).

Amendement nr. 6 van de heer Gehlen, dat een subamendement is op amendement nr. 2 en amendement nr. 2 van de heer Van der Maelen c.s. dat het artikel vervangt, worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 6

De heer Van der Maelen, hoofdindiener van *amendement nr. 2*, dat het artikel vervangt, benadrukt dat dit artikel, hetwelk betrekking heeft op de controleproblematiek, een essentiële bepaling van het voorstel vormt. Voor de controle op de toepassing van de toetsingscriteria wil men een beroep doen op instellingen die geaccrediteerd zijn op basis van de wet van 20 juli 1990 betreffende de accreditatie van

contrôle, ainsi que des laboratoires d'essai. C'est au Roi qu'il appartiendra de fixer les modalités de ce contrôle.

L'intervenant souligne que, dès lors que le succès de l'initiative dépendra de la crédibilité des labels et certificats, il est essentiel que le consommateur dispose de garanties à ce sujet.

M. Gehlen introduit un sous-amendement (*amendement n° 7*), qui vise à préciser que les modalités du contrôle, précisément parce qu'elles sont essentielles à la bonne application de la loi, doivent être déterminées par arrêté délibéré en Conseil des ministres, à l'instar de la formule prévue pour la détermination des critères.

M. Viseur fait observer que cette nouvelle mission de contrôle sera totalement nouvelle pour les organismes accrédités, habitués aux seuls contrôles techniques. Cette option est-elle dès lors réaliste ? Les organismes en cause ne devront-ils pas disposer de moyens nouveaux ?

Le représentant du ministre répond que des organismes de certification sont déjà accrédités et autorisés à décerner la norme SA 8000 (*cfr. supra*). La formulation de l'amendement n° 2 permet en outre que le contrôle soit effectué par des organismes autres que des organismes de certification et de contrôle; des organisations non gouvernementales pourraient dès lors se faire accréditer sur la base de la loi du 20 juillet 1990.

Quant aux moyens nécessaires, il ne faut pas perdre de vue que le système sera financé par les entreprises demandeuses et non par les pouvoirs publics.

Sur la proposition du représentants du ministre, le mot «*meldingsplicht*» est supprimé du texte néerlandais.

*
* * *

L'amendement n° 7 de *M. Gehlen* qui sous-amende l'amendement n° 2, et l'amendement n° 2 de *M. Van der Maelen* et consorts qui remplace l'article, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 7

Cet article est remplacé par l'*amendement n° 2 de M. Van der Maelen et consort*.

M. Van der Maelen déclare que cet article articule la proposition à la politique de coopération. Dès lors que le système mis en place implique des coûts pour

certificatie- en keuringsinstellingen, alsmede van beproefingslaboratoria. De nadere regels inzake controle zullen worden bepaald door de Koning.

De indiener geeft aan dat, aangezien het welslagen van het initiatief zal afhangen van de geloofwaardigheid van de keurmerken en certificaten, het van fundamenteel belang is dat de verbruiker daaromtrent over waarborgen beschikt.

De heer Gehlen dient een subamendment in (*amendement nr.7*) om te verduidelijken dat de nadere regels inzake controle, precies omdat ze van fundamenteel belang zijn voor de behoorlijke toepassing van de wet, naar analogie van de formule waarin voorzien voor de vaststelling van de criteria, bij een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit moeten worden vastgesteld.

De heer Viseur merkt op dat die nieuwe controle-opdracht helemaal nieuw zal zijn voor de geaccrediteerde instellingen die slechts aan technische controles gewend zijn. Is dat dan wel een realistische keuze ? Zullen de betrokken instellingen geen nieuwe middelen nodig hebben ?

De vertegenwoordiger van de minister antwoordt dat er reeds certificatie-instellingen geaccrediteerd zijn die de norm SA 8000 mogen uitreiken (*cf. supra*). De formulering van amendement nr. 2 maakt het bovendien mogelijk dat de controle wordt uitgevoerd door andere instellingen dan certificatie- en controle-instellingen; N.G.O.'s zouden zich derhalve op grond van de wet van 20 juli 1990 kunnen laten accrediteren.

Inzake de noodzakelijke middelen zij eraan herinnerd dat het systeem gefinancierd zal worden door de ondernemingen die erom verzoeken en niet door de overheid.

Op voorstel van de vertegenwoordiger van de minister wordt het woord «*meldingsplicht*» geschrapt in de Nederlandse tekst.

*
* * *

Amendement nr. 7 van *de heer Gehlen*, als subamendment op amendement nr. 2 en amendement nr. 2 van *de heer Van der Maelen c.s.*, dat het artikel vervangt, worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 7

Dit artikel wordt vervangen bij amendement nr. 2 van *de heer Van der Maelen c.s.*

De heer Van der Maelen verklaart dat dit artikel het wetsvoorstel met het Samenwerkingsbeleid doet sporen. Aangezien de ingestelde regeling kosten mee-

les entreprises, il est prévu que, par le biais de la politique de coopération, une assistance puisse être apportée à des entreprises des pays en développement partenaires de la coopération internationale belge. Cette disposition traduit l'objectif de la proposition de promouvoir le respect des conventions de base de l'OIT dans les pays en développement.

M. Gehlen introduit un sous-amendement (*amendement n° 8*), dans le but d'éviter que l'aide publique à laquelle l'obtention d'un certificat et d'un label peut donner lieu ne soit automatique contrairement à ce qu'indique le Doc. n° 1802/3, p. 3, les corrections proposées portent tant sur le texte français que sur le texte néerlandais).

*
* * *

L'amendement n° 8 de *M. Gehlen* qui sous-amende l'amendement n° 2 et l'amendement n° 2 de *M. Van der Maelen et consorts* sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 8

Cet article, remplacé par *l'amendement n° 2 de M. Van der Maelen et consorts* (voir Doc. n° 1802/2) n'appelle pas d'observation.

Il est adopté à l'unanimité.

Art. 9

Cet article, tel que remplacé par *l'amendement n° 2 de M. Van der Maelen et consorts*, concerne la commission d'avis (voir la discussion générale ci-avant).

M. Gehlen introduit quatre sous-amendements (*amendements n°s 9, 10, 11 et 12*) qui visent respectivement à prévoir la parité linguistique pour les représentants des organisations syndicales au sein de la commission, à inclure dans celle-ci un représentant du ministre de l'Emploi et du Travail et un représentant du BIT et à en organiser la présidence selon le principe de l'alternance linguistique.

brengt voor de ondernemingen, wordt bepaald dat via het samenwerkingsbeleid kan worden verleend aan ondernemingen van de ontwikkelingslanden die partner zijn van de Belgische internationale samenwerking. Die bepaling is de concretisering van de doelstelling van het wetsvoorstel om in de ontwikkelingslanden de basisovereenkomsten van de IAO te doen naleven.

De heer Gehlen dient een subamendement (amendement nr. 8) in, dat ertoe strekt te voorkomen dat de overheidssteun waartoe het verkrijgen van een certificaat en van een keurmerk aanleiding kan geven, automatisch zou worden toegekend in tegenstelling tot wat Stuk nr. 1802/3, blz. 3 aangeeft, hebben de voorgestelde verbeteringen betrekking op zowel de Nederlandse als de Franse tekst).

*
* * *

Amendement nr. 8 van *de heer Gehlen* (dat werd ingediend als subamendement op amendement nr. 2), alsook amendement nr. 2 van *de heer Van der Maelen c.s.*, dat artikel 7 vervangt, worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 8

Dit artikel wordt vervangen bij amendement nr. 2 van *de heer Van der Maelen c.s.* (zie Stuk nr. 1802/2).

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Amendement nr. 2 van *de heer Van der Maelen c.s.*, dat artikel 8 vervangt, wordt eenparig aangenomen.

Art. 9

Dit artikel, zoals vervangen bij amendement nr. 2 van *de heer Van der Maelen c.s.* heeft betrekking op de adviescommissie (zie algemene besprekking hierboven).

De heer Gehlen dient vier subamendementen in. Ze strekken ertoe te voorzien in taalpariteit voor de commissieleden die de vakorganisaties vertegenwoordigen (amendement nr. 9), in de opname in die commissie van een vertegenwoordiger van de minister van Tewerkstelling en Arbeid (amendement nr. 10), alsook van een vertegenwoordiger van het IAB (amendement nr. 11), en de taalrol van het voorzitterschap ervan te regelen op grond van een toerbeurt (amendement nr. 12).

Sur la proposition du représentant du ministre, M. Van der Maelen et Mme Verhoeven introduisent un nouveau sous-amendement (amendement n° 15), qui tend à permettre aux ministres de se faire représenter au sein de la commission.

Sur la proposition du représentant du ministre, la commission corrige la formulation du § 1er du texte français, de manière à reprendre la formulation adoptée à l'article 2, 3°.

*
* * *

Les amendements n°s 9 et 10 de M. Gehlen, l'amendement n° 15 de M. Van der Maelen et Mme Verhoeven, les amendements n°s 11 et 12 de M. Gehlen - amendements proposés en sous-amendements à l'amendement n° 2 - et l'amendement n° 2 qui remplace l'article sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 10

Cet article n'appelle pas d'observation.

L'amendement n° 2 de M. Van der Maelen et consorts, qui remplace l'article, est adopté à l'unanimité.

Art. 11 et 12

Le représentant du ministre fait observer que les entreprises n'ont pas de «nom» mais une «dénomination» et qu'il convient dès lors de corriger cette formulation.

Pour le surplus, ces articles n'appellent pas d'observation.

L'amendement n° 2 de M. Van der Maelen et consorts, qui remplace les articles 11 et 12, est adopté à l'unanimité.

Art. 13 à 16

Ces articles n'appellent pas d'observation.

De heer Van der Maelen en mevrouw Verhoeven dienen, op voorstel van de vertegenwoordiger van de minister, een bijkomend subamendement in (amendement nr. 15), dat er toe strekt te bepalen dat de ministers zich in de commissie mogen laten vertegenwoordigen.

De commissie verbetert, op voorstel van de vertegenwoordiger van de minister, de formulering van de Franse tekst van § 1, zodat die in overeenstemming is met de formulering die voor artikel 2, 3°, werd goedgekeurd.

*
* * *

De amendementen nrs. 9 en 10 van de heer Gehlen, amendement nr. 15 van de heer Van der Maelen en mevrouw Verhoeven, de amendementen nrs. 11 en 12 van de heer Gehlen (al die amendementen werden ingediend als subamendementen op amendement nr. 2), alsook amendement nr. 2 van de heer Van der Maelen c.s., dat artikel 9 vervangt, worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 10

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Amendement nr. 2 van de heer Van der Maelen c.s., dat artikel 10 vervangt, wordt eenparig aangenomen.

Art. 11 en 12

De vertegenwoordiger van de minister stipt aan dat ondernemingen geen «naam» hebben, maar een «benaming». De formulering behoort derhalve in die zin te worden verbeterd.

Voor het overige worden over deze artikelen geen opmerkingen gemaakt.

Amendement nr. 2 van de heer Van der Maelen c.s., dat de artikelen 11 en 12 vervangt, wordt eenparig aangenomen.

Art. 13 tot 16

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

L'amendement n° 2 de M. Van der MaeLEN et consorts qui remplace les articles 13, 14, 15 et 16, est adopté à l'unanimité.

Intitulé

A la suite de la reformulation de l'ensemble de la proposition, l'intitulé doit être remplacé.

L'amendement n° 1 de *M. Van der MaeLEN et consorts*, proposé dans ce but, est remplacé par l'amendement n° 13 de *M. Moriau et consorts*, afin de tenir compte de l'observation formulée par le représentant du ministre dans la discussion générale («... production socialement responsable»).

Cet amendement, qui remplace l'intitulé, est adopté à l'unanimité.

*
* *

L'ensemble, tel qu'amendé, est adopté à l'unanimité.

Le rapporteur,

P. MORIAU

Le président,

A. DUQUESNE

Amendement nr. 2 van de heer Van der MaeLEN c.s., dat de artikelen 13, 14, 15 en 16 vervangt, wordt eenparig aangenomen.

Opschrift

Ingevolge de nieuwe formulering van het wetsvoorstel dient ook het opschrift te worden vervangen.

Amendement nr. 1 van *de heer Van der MaeLEN c.s.*, dat daartoe werd ingediend, wordt vervangen door amendement nr. 13 van *de heer Moriau c.s.*, zodat rekening wordt gehouden met de opmerking die de vertegenwoordiger van de minister tijdens de algemene besprekking heeft gemaakt (*«sociaal verantwoorde productie»*).

Amendement nr. 1 van de heer Van der MaeLEN c.s., dat het opschrift vervangt, wordt eenparig aangenomen.

*
* *

Het gehele aldus geamendeerde wetsvoorstel wordt eenparig aangenomen.

De rapporteur,

De voorzitter,

P. MORIAU

A. DUQUESNE